

STICHTING TOT BEHOUD VAN MONUMENTEN IN DE GEMEENTE SÚDWEST-FRYSLÂN

JAARVERSLAG 2017

Project vervangen glasgewelf Broerekerk

*Bezoekadres: Stadslaan 75, IJlst
Postadres: Postbus 11, 8650 AA IJlst
Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)
IBAN NL 23 RABO 0325 5695 68
E-mail: info@stichtingmonumentenswf.nl
Website: www.stichtingmonumentenswf.nl*

1. Jaarverslag

De jaarverslaggeving van een Organisatie zonder winststreven bevat, volgens Richtlijn 640, ondermeer een Jaarverslag (bestuursverslag).

1.1 Statutaire naam

Bij notariële akte van 29 december 2010 is opgericht de stichting met de naam: **Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest Fryslân.**

De stichting heeft haar zetel in de gemeente Súdwest-Fryslân.

De stichting is ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 51616009.

De Belastingdienst heeft de stichting per 1 januari 2011 aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). De aanmerking geldt voor onbepaalde tijd.

1.2 Omschrijving van de doelstelling

Artikel 2 van de statuten stelt dat het doel van de stichting is het:

- a. bevorderen van de instandhouding van monumenten als bedoeld in de Monumentenwet 1988 en/of de gemeentelijke Erfgoedverordening, voor zover gelegen binnen de grenzen van de gemeente Súdwest-Fryslân;
- b. verrichten van alle verdere handelingen, die met het genoemde onder a. in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn;
- c. beheren van de monumenten.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- a. het in juridische eigendom verwerven van monumenten als hiervoor omschreven;
- b. het (doen) restaureren en onderhouden van de verworven monumenten;
- c. nauw contact te onderhouden met de verantwoordelijke gemeentebestuurders van de gemeente Súdwest-Fryslân;
- d. het vergroten van het draagvlak onder de bevolking voor de monumenten;
- e. de verwerving van geldmiddelen;
- f. alle andere wettige middelen die voor het doel bevorderlijk kunnen zijn.

1.3 Samenstelling van bestuur

De samenstelling van het bestuur per 31 december 2017 is als volgt:

Naam	Functie	Periode	Rooster van aftreden
J.W. Boekhoven	Voorzitter	2 ^e	2019
R. Boersma	Secretaris	3 ^e	2022
A.A. Hoekema	Penningmeester	3 ^e	2020
Mevrouw W. Chr. Vroegindeweij	Vicevoorzitter	3 ^e	2021
Mevrouw Y. Attema	Bestuurslid	3 ^e	2020
B.J. v.d. Broek	Bestuurslid	3 ^e	2021
Mevrouw A. Koopmans - Walinga	Bestuurslid	3 ^e	2022
H. Smid	Bestuurslid	2 ^e	2019

Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest Fryslân - jaarverslag 2017

De leden van het bestuur worden door het bestuur benoemd voor een periode van maximaal vier jaar en zijn na verloop van deze periode steeds direct (her)benoembaar voor een zelfde periode, met een maximum van drie periodes.

In de vergadering van 16 november 2017 zijn mevrouw A. Koopmans-Walinga en de heer R. Boersma bij acclamatie herbenoemd.

Het bestuur heeft in 2017 een profielschets vastgesteld die in de toekomst gebruikt kan worden als richtlijn bij de invulling van vacatures in het bestuur.

Secretaris en voorzitter

1.4 Verslag van de activiteiten

In het jaarverslag doet het bestuur schriftelijk verslag omtrent de gang van zaken en het gevoerde beleid.

Bestuursverslag

Het bestuur kwam in het verslagjaar vier keer in vergadering bijeen in de aanbouw van de molen te Witmarsum. Daarnaast hebben bestuursleden, soms in 'werkgroepverband', diverse gesprekken gevoerd met tal van personen en/of instanties over uiteenlopende onderwerpen betrekking hebbende op het behoud van de monumenten in het bezit van de stichting.

Contacten met gemeente

Met betrekking tot het verwezenlijken van de doelstelling van de stichting onderhoudt het bestuur nauw contact met de verantwoordelijke gemeentebestuurder(s) van de gemeente Súdwest-Fryslân. Tijdens een aantal besprekingen met de portefeuillehouder wethouder mevrouw M. Bakker zijn ondermeer de begroting 2017 en de jaarrekening 2016 van de stichting aangeboden, waarbij tevens allerlei zaken aangaande onze stichting en haar objecten zijn besproken.

Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest Fryslân - jaarverslag 2017

Mevrouw Y. Attema neemt namens onze stichting zitting in de werkgroep Herinrichting Broereplein. Er is in 2017 diverse keren vergaderd over ondermeer een ontwerp met als belangrijk onderdeel de locatie van de fontein 'De Vleermuis'. Van belang hierbij is dat er voldoende ruimte blijft voor het aanvoeren van materieel en materialen voor onderhoudswerkzaamheden en evenementen in de Broerekerk. De herinrichting gaat ten koste van een aantal parkeerplekken.

Tevens heeft er overleg plaatsgevonden met de gemeente inzake de door haar ontvangen klachten over geluidsoverlast, veroorzaakt door bepaalde activiteiten in de Broerekerk. De stichting heeft dienaangaande als verhuurder van het gebouw een zeer beperkte invloed. Wel is offerte gevraagd voor het aanbrengen van geluidwerend glas. De kosten worden geraamd op € 40.000. Uitvoering zal eerst plaatsvinden nadat de kosten volledig worden gedekt door toegezegde subsidies en bijdragen. In het verslagjaar is begonnen met fondsenwerving hiervoor. Bij het schrijven van dit verslag kan worden opgemerkt dat de financiële dekking rond is. De planning van de uitvoering van de werkzaamheden is medio november 2018.

Evaluatie verhuur Broerekerk

Op voorstel van de werkgroep Broerekerk heeft het bestuur besloten om ingaande 1 januari 2017 de volgende tarieven te hanteren:

- Commercieel tarief: € 250,- per dagdeel en € 25,- per dag voor opbouw en afbreken, borg € 200,-. Hieronder valt ook een huwelijksvoltrekking;
- 'Bolswarder' tarief: € 75,- per dagdeel en € 15,- per dag voor opbouw en afbreken, borg € 100,-. Er is een lijst met Bolswarder activiteiten die hiervoor in aanmerking komen;
- Elke drie jaren vindt er een indexering c.q. aanpassing aan de 'markt' plaats.

Vrijwilligersbijeenkomst 2017

Het programma van de geslaagde vrijwilligersmiddag op 15 juli 2017 was als volgt:

- Bezoek scheepswerf De Hoop te Workum;
- Bezoek Joodse begraafplaats te Workum;
- Met de boot naar de vuurtoren van Workum;
- Afsluiting in een nader bepaalde locatie in Workum met een hapje en een drankje.

Stichting Bolswards Historie (SBH)

Eind 2017 zijn een aantal informatiepanelen van de Bolswarder kunstenaar Daniël Nauta gepresenteerd. Beschreven wordt hierop de geschiedenis van Bolsward en de Broerekerk. De Stichting Bolswards Historie wil voor hun rekening deze panelen aan de zuidmuur in de Broerekerk aanbrengen. De panelen zijn en blijven de verantwoordelijkheid van Bolswards Historie. Het bestuur is van mening dat de panelen een aanwinst voor de Broerekerk zijn en daarom wordt besloten dat Bolswards Historie de panelen aan de muur mag aanbrengen, met als voorwaarde dat een en ander in overleg met onze stichting moet plaatsvinden.

Het voorstel voor het aanbrengen van het ontwerp van Daniël Nauta als glas-in-lood in het raam in het koor krijgt eveneens algehele goedkeuring. Wel zijn deze werkzaamheden vergunningplichtig. Ook wordt besloten dat, indien dit door gaat, de glasplaat aan de buitenzijde moet verdwijnen.

De details worden nu verder uitgewerkt. In de voorwaarden wordt onder andere opgenomen dat, bij eventuele schade, het Eigen Risico voor Bolswards Historie is.

Trouwlocatie

Het bestuur heeft besloten alleen de Broerekerk tegen betaling beschikbaar te stellen als trouwlocatie. Verzoeken voor andere objecten in eigendom van de stichting worden individueel beoordeeld door het bestuur.

Publiciteit

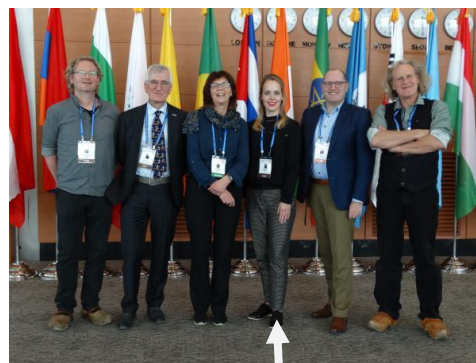
De website

www.stichtingmonumentenswf.nl

informeert belangstellenden omtrent de stichting en haar monumenten. Tevens wordt actuele informatie gegeven over het verloop van restauraties of van andere activiteiten van onze stichting. In het verslagjaar is de website waar nodig/wenselijk aangepast en aangevuld. Bestuurslid mevrouw Y. Attema is webmaster en technisch adviseur de heer H. Haitsma verwerkt de gegevens met betrekking tot de verhuur van de Broerekerk.

Ambacht van de molenaar

Onze vrijwillige molenaar mevrouw Christa Bruggenkamp van de korenmolen te Witmarsum is eind 2017 namens het Gild Fryske Mounders uitgenodigd om aanwezig te zijn bij de verkiezing van het beroep van molenaar op de Werelderfgoedlijst. Deze verkiezing heeft op 6 december 2017 succesvol plaatsgevonden in Zuid-Korea. Mevrouw Bruggenkamp heeft meegewerkt aan de promotiefilm.

Christa Bruggenkamp

Interne organisatie

Het boekjaar van de stichting is gelijk aan het kalenderjaar. De penningmeester legt jaarlijks uiterlijk voor één april aan het bestuur rekening en verantwoording af van het door hem/haar in het voorgaande boekjaar gevoerde beheer.

In het door het bestuur vastgestelde huishoudelijk reglement (juni 2011) zijn bepalingen opgenomen betreffende ondermeer:

- het rooster van optreden van bestuursleden;
- het aanbieden van de begroting, een tussentijdse rapportage en de jaarrekening aan het bestuur;
- het instellen van commissies voor bepaalde taken;
- inkoop en aanbesteding;
- de vrijwilligers van de stichting.

Met betrekking tot de inkoop en aanbesteding is bepaald dat er een aanbesteding moet plaatsvinden wanneer de kosten boven de € 25.000,00 worden geraamd. De aanbestedingen zijn de laatste jaren heel scherp; daar staat tegenover dat alle meerwerk in

---

Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest Fryslân - jaarverslag 2017

---

rekening wordt gebracht. Daarom is in de bestuursvergadering van 12 februari 2015 besloten het bedrag van € 25.000,00 voor een periode van twee jaar te verhogen naar € 50.000,00. De afgesproken evaluatie dient nog plaats te vinden.

Beleidsplan 2013-2016

In de bestuursvergadering van 19 december 2013 is het Beleidsplan 2013-2016 van de stichting vastgesteld. In het beleidsplan zijn ondermeer beschreven de missie en doelen en is aandacht gegeven aan de stand van zaken, ontwikkelingen en knelpunten. Het beleidsplan dient te worden geactualiseerd.

Ondersteuning stichting

Van het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân is, voor de uitvoering van (technische) werkzaamheden van de stichting, ook in 2017 de heer Harm Haitsma voor gemiddeld 12,15 uren per week (op jaarbasis maximaal 570 uur) ingehuurd. De tariefstijging per 1-1-2017 wordt opgevangen door een verlaging van de maximaal in te zetten uren.

In het gemeentekantoor te IJlst heeft de gemeente een flexplek beschikbaar gesteld aan de stichting.

De stichting wordt voorts ondersteund door 17 vrijwilligers. Zij verrichten met betrekking tot 'hun' monument veel werkzaamheden die het beheer en de instandhouding ondersteunen. In juli 2017 is een mooie excursie voor de vrijwilligers georganiseerd. Dit werd door een ieder bijzonder op prijs gesteld. Zo'n excursie biedt een goede gelegenheid voor vrijwilligers en bestuur om van gedachten te wisselen.

Mevrouw Reino Elzinga-van der Velde zet zich in als vrijwilliger voor de stichting door als notulist van de bestuursvergaderingen te fungeren, waarvoor een vrijwilligersbijdrage is vastgesteld.

Het bestuur heeft, op basis van de conclusie dat er betreffende het "vrijwillige/onbetaalde" karakter van de functie van penningmeester, onevenredig veel werk moet worden besteed aan de financiële administratie. Besloten is daarom voor de uitvoering en de kosten van de administratieve werkzaamheden van de stichting een vrijwilligersvergoeding te verstrekken.

Archief stichting

In overleg en samenwerking met de gemeente wordt, door middel van een werkervaringsplek, het archief van de stichting gedigitaliseerd.

Bezit van de stichting

Per 31 december 2017 zijn in eigendom van de stichting de navolgende 23 registergoederen:

Registergoed	Adres	Postcode	Plaats
Voormalige Broerekerk	Broereplein 10	8701 JC	Bolsward
Kerktoeren Burgwerd	Kerkhof 1	8742 KT	Burgwerd
Amerikaanse windmotor Hartwert	Kloostervaart	8741 KC	Hartwert
Kerktoeren Gaast	Zeedijk 9	8757 JV	Gaast
Kerktoeren Ferwoude	Buren 2	8761 PC	Ferwoude
Kerktoeren Parrega	Kerkbuurt 3	8763 MK	Parrega
Amerikaanse windmotor Tjerkwerd	Jousterperweg	8765 PD	Tjerkwerd
Kerktoeren Pingjum	Grote Buren 8	8749 GE	Pingjum
Korenmolen De Onderneming	Molenweg 23A	8748 BL	Witmarsum
Kerktoeren Hindeloopen	Kerkstraat 1	8713 KG	Hindeloopen
Kerktoeren Koudum	Smidsweg 2	8723 BD	Koudum

**Stichting tot behoud van monumenten in de
gemeente Súdwest Fryslân - jaarverslag 2017**

Kerktoeren Molkwerum	Tsjerkestrjitte 14	8722 HJ	Molkwerum
Kerktoeren Warns	Buorren 37	8721 GN	Warns
Klokkenstoel Skarl	Skarl 9	8721 EX	Warns
Kerktoeren Workum	Merk 5	8711 CL	Workum
Kerktoeren Fols gare	Tsjearddyk 54	8773 KN	Fols gare
Kerktoeren Gauw	Boeyengastrjitte 43	8627 SE	Gauw
Kerktoeren IJlst	Eegracht 48	8651 EG	IJlst
Klokkenstoel met begraafplaats Indijk	Indijk 7	8550 AA	Indijk
Kerktoeren Nijland	Tsjerkegreft 2	8771 SJ	Nijland
Klokkenstoel met begraafplaats Smelbrêge	Smelbrêge 1	8552 MN	Smelbrege
Klokkenstoel Ypecolsga	Ypecolsga 14	8554 RD	Ypecolsga
Vuurtoren van Workum	Hylperdyk 4	8711 HJ	Workum

Verzekeringen

De 23 objecten zijn op basis van de Monumentenverzekering Comfort (Broerekerk: Subliem) ondergebracht bij Donatus te Rosmalen. Tevens wordt gebruik gemaakt van de vorkconstructie.

Bij Donatus is eveneens een milieuschadeverzekering afgesloten voor de kerktoeren van Parrega en Pingjum en de molen in Witmarsum.

Tevens is een CAR-verzekering (Construction-All-Risks) afgesloten. Met een eigen CAR-verzekering is er meer grip op de vergoeding van schades. Voor beschermde monumenten is het verplicht volgens het Besluit Rijkssubsidiering Restauratie Monumenten om een CAR-verzekering af te sluiten en komen de kosten in aanmerking voor subsidie. Vrijwilligers zijn in een eigen CAR-verzekering meeverzekerd.

Bij ASR Nederland is een aansprakelijkheidsverzekering voor bedrijven afgesloten.

Verhuur registergoederen

Met betrekking tot de verhuur van de voormalige Broerekerk heeft het bestuur regels vastgesteld voor het gebruik en de vergoedingen. Deze worden eens in de drie jaar geëvalueerd. Zie hiertoe onze site: www.stichtingmonumentenswf.nl/verhuur-broerekerk.

De kerktoeren te Workum is in 2017 wederom gedurende een periode van drie maanden verhuurd.

Met de Stichting It Tointsje Leech is een huurovereenkomst gesloten aangaande het object Vuurtoren van Workum.

Rijkssubsidie / PIP-plannen

In 2016 zijn Brim-subsidieverzoeken bij het rijk ingediend voor de kerktoeren in Hindeloopen, Koudum, Molkwerum en Warns. De verzoeken zijn gehonoreerd met een beschikking onder nummer 1.072.897.100. In 2017 is voor deze objecten een totaalbedrag van € 10.057,- aan rijkssubsidie ontvangen.

De rijkssubsidie is vanaf 2013 gebaseerd op de herbouwwaarde van een monument (met uitzondering van molens en groene monumenten zoals begraafplaatsen). Daarnaast is het subsidiepercentage verlaagd van 60/65% tot 50%. Dit heeft tot gevolg dat onze stichting het in de komende jaren met veel minder rijkssubsidie zal moeten doen. Bovendien wordt door

---

**Stichting tot behoud van monumenten in de
gemeente Súdwest Fryslân - jaarverslag 2017**

---

deze nieuwe verdeelsystematiek onvoldoende rekening gehouden met het feit dat voor onderhoud aan hoge gebouwen een dure steiger of hoogwerker nodig is.

De Brim-subsidie, gekoppeld aan de herbouwwaarde van het monument, houdt geen rekening met de werkelijke staat van onderhoud van het monument. Het is wenselijk dat de regeling in de komende jaren wordt aangepast.

Waddenfonds

Het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds heeft besloten dat onze stichting in aanmerking komt voor een subsidie uit het Waddenfonds. Dit besluit is vastgelegd in de subsidieverleningsbeschikking Waddenfonds d.d. 7 mei 2014. De subsidie bedraagt maximaal 49,83% van de subsidiabele kosten tot een maximum van € 200.000,00.

Kenmerken project:

Projectnaam	Monumentale Waddenzeebakens
Projectnummer	WF 221828
Geplande einddatum	31-12-2018
Omschrijving project	Het project behelst het restaureren van vijf monumenten die vroeger belangrijk waren als Waddenzeebakens en tegenwoordig belangrijk zijn als toeristische trekpleister in het Friese terpenlandschap.
Doelstelling	Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddegebied.
Outputindicatoren	5 gerestaureerde monumenten

Financiering van het project:

Kosten	Bedrag restauratie	Subsidie Waddenfonds	Bijdragen medefinanciers
Uitvoeringskosten	331.737	165.289	166.448
BTW	69.665	34.711	34.954
Totaal	401.402	200.000	201.402

Kasritme subsidie:

De bijdragen uit het Waddenfonds wordt uitbetaald op basis van het vastgestelde kasritme voor de jaren 2014 tot en met 2018. In de 2017 is een verzoek ingediend tot uitbetaling van het 4^e voorschot conform het vastgestelde kasritme.

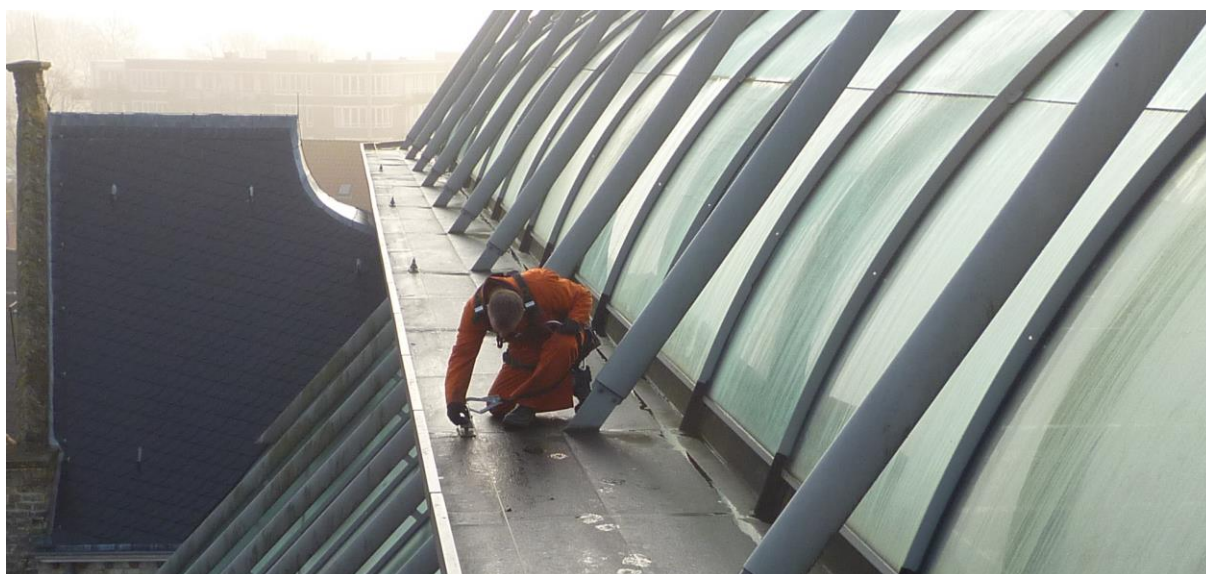
De eindafrekening in 2018 vindt plaats op basis van werkelijk gemaakte subsidiabele kosten. De laatste 20% van het toegezegde bedrag wordt uitbetaald na goedkeuring van de eindrapportage (met een goedkeurend accountantsverslag).

Verslag van de activiteiten instandhouding objecten

Broerekerk te Bolsward

Er is een onderhoudscontract afgesloten voor een jaarlijkse inspectie van de dakgoten. Ieder jaar in de maand maart werkt een specialist een hele dag in de goten en lijmt de meest urgente plekken weer vast en checkt op eventuele gaatjes.

Ook is er een onderhoudscontract gesloten voor een jaarlijkse inspectie van de veiligheidslijnen.

Twee keer per jaar (maart en oktober) wordt het glas van de verschillende dakvlakken en ook het gevelglas schoongemaakt.

Deze drie verschillende onderdelen worden in maart tegelijk gepland en achter elkaar uitgevoerd zodat gebruik kan worden gemaakt van één en dezelfde hoogwerker.

Zowel in de zuidgevel als in de oostgevel was een glasplaat stuk gegaan. Omdat het gelaagd glas betreft is het wel blijven zitten. Vermoedelijk is vandalisme de oorzaak geweest. Er is aangifte gedaan bij de politie. Verzekeraar Donatus nam geen genoegen met de offerte van één bedrijf. Daarom zijn er twee offertes gevraagd. Uiteindelijk zijn de glasplaten vervangen door De Wolk Glas uit Bolsward.

In het koepelgewelf waren nog 57 glaspanelen uit 2005 aanwezig, waarvan 11 gebroken waren. Al deze glasplaten zijn in het verslagjaar vervangen, waarvan de 11 gebroken onder garantie. De kosten die voor rekening van onze stichting waren, zijn volledig betaald uit fondswerving. Tijdens de uitvoering heeft een reclaimedoek aan de gevel gehangen waarop alle

gevers waren vermeld.

Het waterdicht maken van alle kitnaden bleek lastiger dan vooraf was gedacht. In de loop van de maand november moesten deze werkzaamheden worden gestaakt vanwege de weersomstandigheden. Besloten is het kitwerk weer op te pakken in 2018 zodra het weer het toe laat. De totale kosten van dit project bedroegen afgerond € 100.000.

Kerktoeren Burgwerd

In het verslagjaar is net als in 2016 twee keer storing geweest aan het zeer oude en monumentale uurwerk. Dit uurwerk dateert zeer waarschijnlijk uit de tweede helft van de 16^e eeuw. Beide keren kon de storing worden verholpen.

De toren maakt deel uit van het project Monumentale Waddenzeebakens.

Amerikaanse windmotor Hartwerd

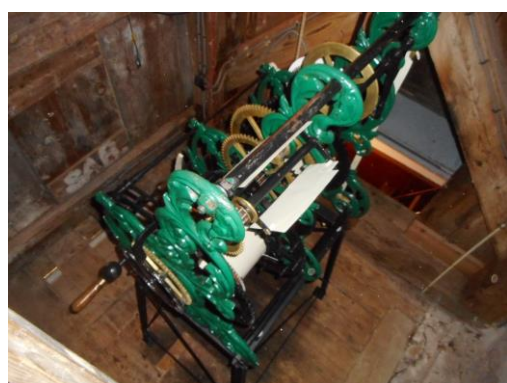
De as van deze windmotor was gebroken. De as was doorgesleten omdat de bus die er omheen zit veel te ruim was. Daardoor werd deze steeds scheefgetrokken. De as is deels vervangen en de bus is voorzien van een inwendige bus die mooier sluit om de as, waardoor scheefftrekken wordt voorkomen.

Het hout van het bordes was verrot. Dit is vervangen door nieuw hout en ditmaal vast gemaakt met RVS bouten. De uitvoering hiervan is gedaan door de vrijwillig molenaar.

Dakruiter Gaast

Aan deze dakruiter zijn in 2017 geen werkzaamheden uitgevoerd. In 2014 is de dakruiter gerestaureerd. Van het uurwerk is een tand van een tandwiel afgebroken. Dit is hersteld, hetgeen een kostbare aangelegenheid was.

Dakruiter Ferwoude

Deze dakruiter is in 2016 ingrijpend gerestaureerd. Daarom hoefde er in 2017 geen onderhoud te worden gepleegd. Met Koningsdag bleek dat de vlaggenmast niet naar buiten wilde. Het vlaggenluik was met de restauratie net ietsje veranderd. De aannemer heeft dit zeer vlot onder garantie hersteld. Na de restauratie is ook het uurwerk hersteld, gereviseerd en aangepast naar automatisch opwinden. Door een eerst niet te ontdekken mankementje bleef het uurwerk regelmatig stil staan. Na veel denk- en precisiewerk is het uiteindelijk in het verslagjaar gelukt het uurwerk door te laten lopen.

Dit object maakt deel uit van het project Monumentale Waddenzeebakens.

Kerktoeren Parrega

Het leek alsof de klok gescheurd was. Na beter onderzoek is gebleken dat er geen scheur in de klok zit, maar dat er een zeer dun verflijntje op de klok zit. Tijdens een schilderbeurt van de luidbalk is in het verleden een drupje verf op de klok gevallen waardoor dit dunne lijntje is veroorzaakt.

In het verslagjaar is de toren in steigers gezet voor groot onderhoud. Dit betrof herstel van enig metselwerk, flink

wat voegwerk, schilderwerk, raamherstel, herstel galmborden en herstel wijzerplaten. Er bleken meerdere muurankers los te zitten en ook zijn er in het verleden muurankers verwijderd. Met als gevolg verticale scheuren in het metselwerk. Om verder verval tegen te gaan zijn er meerdere nieuwe ankers aangebracht en ook vier trekstangen met muurankers.

Dit object maakt deel uit van het project Monumentale Waddenzeebakens.

Amerikaanse windmotor Jousterp te Tjerkwerd

In 2014 is voor deze windmotor een technisch onderhoudscontract afgesloten met Mannen van Staal uit Leeuwarden. De molenaar die het smeren van de diverse onderdelen voor zijn rekening nam, had aangegeven dat hem dit om gezondheidsredenen niet meer lukte.

Onderdeel van dit onderhoudscontract is dat er diverse automatische vetpatronen zijn geplaatst, die ieder half jaar vervangen moeten worden. Ook in het verslagjaar is dit uitgevoerd.

Kerktoeren Pingjum

In het verslagjaar is geen onderhoud gepleegd.

In het najaar van 2016 is de vlaggenstok tijdens een storm gebroken. In april, vlak voor Koningsdag, is een nieuwe vlaggenmast geplaatst. Hiervoor was een grote kraan nodig. Het grootste deel van de kosten werd vergoed door de verzekering, op het eigen risico van € 750,-- na.

Korenmolen De Onderneming Witmarsum

In het verslagjaar is de nieuwe buil eindelijk ingebouwd. De buil kan draaien op windenergie of op een elektromotor. Dit laatste indien er geen wind staat. De molenbouwer heeft een flink deel van de werkzaamheden in zijn vrije tijd gedaan. Hij had van te voren onvoldoende ingeschat hoe ingewikkeld deze klus was. Daarom heeft hij waardebonnen en een bos bloemen gekregen als dank voor zijn privé inzet voor de buil.

Het houten tandrad dat zorgt voor de aandrijving van de buil bleek in slechtere staat dan eerst gedacht. Omdat dit wiel jarenlang buiten gebruik is geweest viel het gebrek nooit op. Het rad is hersteld en voorzien van nieuwe tanden.

Dit object maakt deel uit van het project Monumentale Waddenzeebakens.

Kerktoeren Hindeloopen

Aan deze toren zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Voor de rijkssubsidieregeling is een afrekening ingediend. Dit heeft geresulteerd in een flinke nabetaling van de subsidie waar we niet op gerekend hadden. Dit kwam omdat we samen met de kerk een subsidiebeschikking hadden en het kerkbestuur veel minder werkzaamheden heeft laten uitvoeren dan begroot. De subsidie die het kerkbestuur niet nodig had is ten goede gekomen van de Stichting. Zo konden de extra onkosten die de

---

Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest Fryslân - jaarverslag 2017

Stichting in de afgelopen zes jaar voor de toren heeft gemaakt toch enigszins worden vereffend.

Kerktoren Koudum

Aan deze toren zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Voor de rijkssubsidierегeling is een afrekening ingediend.

Kerktoren Molkwerum

Aan deze toren zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Wel is het uurwerk defect geweest. Dit is hersteld.

In december zijn twee medewerkers van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed op bezoek geweest. Zij deden steekproefsgewijs onderzoek n.a.v. de ingediende afrekeningen van Brim-subsidie. Er zijn geen opmerkingen gekomen over het in 2011 t/m 2016 uitgevoerde onderhoud.

Kerktoren Warns

Aan deze toren zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. De toren dient gerestaureerd te worden. De gootbekleding verkeert al jaren in slechte staat. De Monumentenwacht gaat ieder jaar inspecteren op waterdichtheid van de goten en plakt iedere keer de eventuele gaatjes dicht. In het verslagjaar is een restauratieplan gemaakt voor uitvoering in 2018. Ten behoeve van de fondswerving was dit plan ook nodig.

Klokkenstoel Skarl

Aan deze klokkenstoel zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Voor de rijkssubsidierегeling is een afrekening ingediend.

Kerktoren Workum

Aan deze toren zijn in het verslagjaar geen noemenswaardige onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

In 2015 is een overeenkomst gesloten met Museum Warkums Erfskip voor het aanbrengen van een camera aan de vlaggenmast op de toren. De beelden die met deze camera gemaakt worden zullen uitsluitend te zien zijn op een beeldscherm in "de Waag" en dus niet op internet. In het verslagjaar is de camera geplaatst.

In 2017 is onderzoek gedaan naar de eventuele aanwezigheid vroeger van een derde klok. In de toren staat een klokkenstoel die ruimte biedt voor drie klokken terwijl er maar twee klokken aanwezig zijn. Een inwoner van de stad wilde graag een derde klok in de toren en diende hiervoor een verzoek in. Na historisch onderzoek kon niet aangetoond worden dat er ooit een derde klok in de toren gehangen heeft. Uiteindelijk is besloten geen derde klok in de toren aan te brengen.

Door een storm op 23 februari is de vlaggenmast afgebroken. In april, vlak voor Koningsdag, is een nieuwe vlaggenmast geplaatst. Hiervoor was een grote kraan nodig. Het grootse deel van de kosten werd vergoed door de verzekering, op het eigen risico van € 750,-- na.

Kerktoeren Folsgare

Aan deze toren zijn in 2017 geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Het uurwerk is wel in storing geweest. Dit is hersteld.

Kerktoeren Gauw

Aan deze toren zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Wel is het uurwerk in storing geweest. Dit is hersteld.

Toren IJlst

Aan deze toren zijn in 2017 geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. De kerkrentmeesters hebben gevraagd tochtwering rond de toegangsdeuren aan te brengen zodat het in de kerk minder zou tochten. In overleg met hen is de conclusie getrokken dat tochtwering rond de deuren van de toren naar de kerk aangebracht moest worden. Deze deuren behoren tot het kerkgebouw.

Begraafplaats en klokkenstoel Indijk

Het bedrijf dat het onderhoud voor ons uitvoerde is aan het einde van het verslagjaar failliet gegaan. Het hoveniersbedrijf Tjeerd van Netten uit Hommerts heeft voor 2017 de opdracht gekregen het werk uit te voeren. Wederzijds als proef. De proef is goed bevallen. De begraafplaats is in het verslagjaar 18 keer gemaaid. Ook is snoeiwerk verricht aan de bomen. De klokkenstoel is behandeld met een anti-alg middel.

Kerktoeren Nijland

Aan deze toren zijn in 2017 geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Begraafplaats en klokkenstoel Smallebrugge

Het bedrijf dat het onderhoud voor ons uitvoerde is aan het einde van het verslagjaar failliet gegaan. Het hoveniersbedrijf Tjeerd van Netten uit Hommerts heeft voor 2017 de opdracht gekregen het werk uit te voeren. Wederzijds als proef. De proef is goed bevallen.

De begraafplaats is in het verslagjaar 18 keer gemaaid. Ook is snoeiwerk verricht aan de bomen. De klokkenstoel is schoongemaakt. De kosten van het onderhoud, onder aftrek van de rijkssubsidie, worden betaald door de Dr. L.A. Buma Stichting te Sneek.

Klokkenstoel Ypecolsqa

Deze klokkenstoel is in 2014 gerestaureerd. In het verslagjaar zijn geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Het bedrijf, dat de begraafplaatsen en klokkenstoelen van Indijk en Smallebrugge voor ons onderhoudt, is opdracht gegeven het dakje schoon te maken.

Vuurtoren van Workum

Na de succesvolle restauratie in 2016 zijn aan de vuurtoren en wachterswoning in 2017 geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. In december was er enige stormschade aan de dakpannen. Dit is hersteld.

**Stichting tot behoud van monumenten in de
gemeente Súdwest Fryslân - jaarverslag 2017**

2. Jaarrekening

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans, met vergelijkende cijfers van het vorige boekjaar;
- de staat van baten en lasten;

2.1 Balans 31 december 2017

De balanspositie per 31 december 2017 van de Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest-Fryslân is als volgt.

Activa	2017	2016	Passiva	2017	2016
Vaste activa			Eigen vermogen		
			- Algemene reserve	115.000	115.000
			- Jaarresultaat	154.275	57.632
			- Reserve onderhoud / restauratie.	61.604	3.972
Vlottende activa			Kortlopende schulden		
Vorderingen		15.124	- Crediteuren	18.961	12.933
Liquide middelen:			- Overlopende passiva	78.304	97.395
- Rabo Zakelijke rekening	23.403	1.082			
- Rabo Doel Reserveren	204.742	80.024			
- MoneYou Zakelijk Sparen	100.000	90.703			
- SNS Zakelijk Sparen	99.999	99.999			
Totaal activa	428.144	286.932	Totaal passiva	428.144	286.932

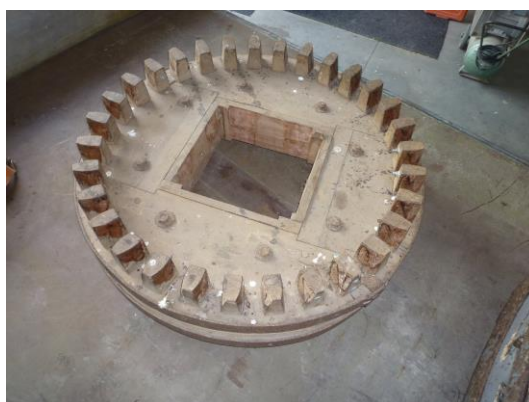
2.2 Staat van baten en lasten

Omschrijving	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Algemene baten			
Bijdragen gemeente	146.874	146.700	146.874
Donatie			300
Verhuur objecten	8.197	5.650	9.222
Instandhouding			
Subsidies Nationaal Restauratiefonds	68.013	33.500	35.893
Restauratie subsidie provincie	62.353	1.020	99.182
Bijdragen derden (fondsen e.a.)	98.000	4.000	117.000
Waddenfonds	47.059	47.050	47.067
Overlopende passiva	19.091	46.120	12.040
Vergoeding Wetterskip	610	580	607
Schadevergoedingen	11.830		8.758
Overige baten instandhouding	-92	2.690	1.028
Financiering			
Rente spaarrekeningen	1.078	1.150	2.441
Totale baten	463.013	288.460	480.412

**Stichting tot behoud van monumenten in de
gemeente Súdwest Fryslân - jaarverslag 2017**

Omschrijving	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Algemene lasten			
Technische/administratieve ondersteuning	41.620	49.260	39.033
Overige algemene kosten	3.812	4.050	3.425
Bestuurslasten			
Overige bestuurskosten	1.417	4.100	1.439
Instandhouding			
Kosten subsidiabel	226.795	166.480	351.130
Kosten niet subsidiabel	34.922	35.650	27.597
Financiering			
Bankkosten	172	190	156
Onvoorzien		4.600	
Totale lasten	308.738	264.330	422.780

Saldo baten minus lasten	154.275	24.130	57.632
---------------------------------	----------------	---------------	---------------

2.4 Kasstroomoverzicht

Een kasstroomoverzicht is een overzicht van de feitelijke geldstromen die in een organisatie in de loop van een boekjaar binnenkomen en uitgaan. Dit staat ook bekend als de “staat van herkomst en besteding der middelen”.

Het kasstroomoverzicht geeft een analyse van de mutaties in het werkkapitaal c.q. de geldmiddelen. Een dergelijk overzicht heeft toegevoegde waarde naast de informatie uit de balans en de staat van baten en lasten.

Kasstroom 2017

Mutatie 2017

Operationele activiteiten			
- Saldo baten minus lasten	154.275		
Mutaties operationele activiteiten			154.275
Investeringsactiviteiten			
Financieringsactiviteiten			
Mutaties NWK (Netto werkkapitaal)			
Vorderingen			
- Afname debiteuren	15.124		
Mutaties vorderingen		15.124	
Kortlopende schulden			
- Toename crediteuren	6.028		
- Afname overlopende passiva	-19.091		
Mutaties kortlopende schulden		-13.063	
Mutaties NWK (Netto werkkapitaal)			2.061
Mutaties liquide middelen			156.336
Liquide middelen			
- Saldo 1 januari	271.807		
- Saldo 31 december	428.143		
Toename saldo			156.336

Gecombineerd geven de balans, de resultatenrekening en het kasstroomoverzicht een volledig beeld van het financiële reilen en zeilen van onze stichting. De balans toont de waarde van de bezittingen en schulden op enig moment en de resultatenrekening verschaft inzicht in de opbrengsten en kosten in een periode. Het kasstroomoverzicht zet de inkomsten en uitgaven in die periode tegenover elkaar en maakt daarmee het plaatje compleet.